

Ersen-Rasch, Margarete I. **TÜRKISCH-Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene**. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden. 2007. XIV+316 sayfa. (ISBN 978-3-447-0550-9)

Zeki USLU*

“*Yeni Başlayanlar ve İleri Düzeydekiler İçin TÜRKÇE*” adlı kitap, Almanya’nın çeşitli Üniversitelerinde Türkoloji alanında araştırmalar yapan ve özellikle Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda birçok eseri bulunan Bayan Ersen-Rasch’ın yeni çalışmasıdır.

34 bölümden oluşan kitap hem yetişkin öğrenci grupları için bir ders kitabı niteliğinde, hem de kendi kendine Türkçe öğrenmek isteyenlerin sıkılmadan yararlanabileceği biçimde hazırlanmıştır. Önsözünde de belirtildiği gibi kitabın temel ilkeleri ‘iletişimsel ve bilişsel’ öğretim anlayışına dayandırılmaktadır. İletişimsel yönü her bölümün yapılandırılmasında kullanılan diyalog, monolog ve özgün metinler gibi günlük dil kullanımı araçlarıyla sağlanmış, bilişsel yönü ise her bölümün sonunda yer alan dilbilgisi açıklamalarıyla gerçekleştirilmiştir. Dilbilgisi açıklamaları Türkçenin sözdizimsel ve kullanımsal özelliklerini en açık biçimde ortaya koymaktadır. Türkçe öğrenenler bu açıklamalar yardımıyla Türkçenin yapısal özelliklerini daha iyi kavrayacak, kendi anadilleriyle karşılaştırabilecek ve çalışmalarını benzerlik ve farklılıkların bilincinde olarak sürdüreceklerdir. Kitapta yer alan diyalog, monolog ve metinlerin tamamı ayrıca iki CD’ye anadili Türkçe olan konuşucuların sesiyle yüklenmiştir. Ancak CD’lerin yalnızca dinlemeye yönelik olması, soru yanıt bölümünün hazırlanarak öğrencilere kendilerini ifade etme ve ölçme olanaklarının verilmemesi yöntemsel bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Elimizdeki Türkçe kitabında dil becerilerinin ‘duyduğunu anlama, konuşma, okuma ve yazma’ biçiminde sıralandığı görülmektedir. Bu sıralama günümüzde yabancı dil ve ikinci dil öğretim yaklaşımlarının benimsediği bir anlayıştır. Özellikle CD’lerden yararlanılarak duyduğunu anlama ve konuşma becerilerine ağırlık verildiği görülmektedir. Bunun yanısıra günlük yaşamla ilişkilendirilen birçok yapay metin ve aralara serpiştirilen yazınsal özgün metinlerle okuma becerisinin geliştirilmesi

---

* Dr., Dicle Üniversitesi.

amaçlanmıştır. En son sırada yer alan yazma becerisine pek ağırlık verilmediği, üretici yazma alıştırmalarının üzerinde durulmadığı gözden kaçmamaktadır. Yöntemsel dayanağı bakımından kitabın tek bir yöntemin ilkeleriyle sınırlandırılmadığı söylenebilir. Bir yandan diyaloglar, öte yandan çeviri çalışmaları ve özgün metinlerin yer alması kitabın birçok öğretim yönteminin ilkelerini bir arada uyguladığını göstermektedir.

Her bölümde farklı diyaloglar, çalışma türleri ve alıştırmalar yer alıyor. Sözcük oyunları, bulmacalar, ikilemeler, eğlenceli fıkralar, hatta ilerleyen bölümlerde ülke bilgisi konuları ve günlük yaşamdan özgün metinlerle dil öğrenenlere çok yönlü bir çalışma ortamı sağlıyor. Bu yapılandırma biçimi kitaba esnek bir özellik kazandırmaktadır. Öğrenci grubunun özelliğine göre söz konusu çalışma biçimleri arasında tercih yapma olanağı bulunmaktadır. Böylece dil öğrenmede sıkıcılık ve tek düzelik gibi olumsuz faktörler ortadan kaldırılabilecektir.

Kitabın girişinde alfabe ve yazım kuralları hakkında kısa bir açıklama yapılıyor. Türk alfabesinin özellikleri, harflerin adlandırılmaları ve telaffuz özellikleri Almancadaki denkleri ile karşılaştırılarak açıklanıyor. Yazım kuralları konusunda da kısaca temel bilgiler veriliyor. İlk bölümler bir insanın günlük yaşamda karşılaşacağı dil kullanım durumları göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Merhaba, Adın ne?, Siz Atilla mısınız? Nerelisiniz? Nasılsınız? Nerede oturuyorsunuz? gibi konu başlıkları ve diyaloglar dil öğrenmeye başlayanlara hemen iletişime geçme olanağı sağlamaktadır. Böylece öğrenciler daha ilk dersten başlayarak selamlaşma, kendini tanıma ve arkadaşının nereli olduğunu sorma gibi iletişim becerilerini edinmeye başlayabilirler. Diyaloglar çok kısa tutularak, çeşitlerin artırılması sağlanmıştır. CD'lerden dinlenerek tek başına da çalışılabilir olan konuların arasına Türkçenin ses özelliklerine dikkat çeken çalışmalar ve alıştırmalar yerleştirilmiştir. Özellikle ilk bölümlerde Türkçeye batı dillerinden geçen “şoför, şef, centilmen vb.” gibi sözcüklere sık sık yer verilmektedir. Bu sözcükler yardımıyla öğrencinin önbilgilerinden yararlanılması ve Türkçeye olan isteğinin artırılması amaçlanmaktadır. Kitabın bu amacı hakkında yerine getireceğinden de hiç kuşku yoktur.

Türkçe kitabı yetişkinlere yönelik olduğu için çok fazla görsel öğeye yer verildiği söylenemez. Ancak yine de birçok araç gerecin çizimleri, konuşma baloncukları, bulmacalar ve ülke bilgisi çerçevesinde bazı şehir resimleri kitapta yer almaktadır.

Metin çalışmalarına dokuzuncu bölümden itibaren başlanmıştır. Ancak metinlerin çoğu ‘ben altı buçukta kalkıyorum’(s.76), ‘bugün saatim çalmadı’(s.82), ‘üstümüzde bir Türk aile oturuyor’ (s.124) gibi belli konuların işlenebilmesi için yapay olarak hazırlanmıştır. Bu özellik öğrencinin günlük yaşamdaki dil kullanımını kolaylaştırabilir.

TÜRKISCH

Çünkü dil öğrenenler bu metinlerden öğrendikleri sözcük ve yapıları örnekseme yoluyla kendi anlatımlarına taşıyabilirler. Ayrıca dil öğrenmeye yeni başlayanlar için uygun düzeyde yazınsal metinleri bulmak da her zaman mümkün değildir. Edebi metinlere kitabın sonuna doğru yer verilmiştir. Grimm Kardeşler'den 'Kırmızı Başlıklı Kız' (s.166), Aziz Nesin'den 'Çalışan Kazanır' (s.261) ve 'Kendini Tanımayan Kral' (s.276).

Ülke bilgisi konusunun kısmen de olsa kitapta yer aldığı söylenebilir. Atatürk (s.91), dini bayramlar (s.114), Türkiye (s.135), Türk yemekleri (s.155, 270), Türkiye'nin turistik yerleri (s.179), günlük gazeteden alınan Güzin abla yazısı (s.253), Nasrettin Hoca (s.263). Ancak ülke bilgisi konusunda yeterli özenin gösterildiği söylenemez. Çünkü örneğin Atatürk ve Nasrettin Hoca yalnızca doğum tarihi ve yerleri ile kitapta yer almışlardır. Dini bayramlar bölümünde kurban bayramının ramazan bayramından kırk gün sonra yapıldığı (s.114) biçiminde hatalı bilgilere rastlanmaktadır.

Ersen-Rasch'ın hazırladığı Türkçe kitabının Türkçenin başka diyarlarda öğrenilmesine ve dolayısıyla Türk kültürüne önemli bir katkı sağlayacağı şüphesizdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi çalışmalarında bir tuğla olarak değerlendirilebilir. Bu kitap yalnızca Türkoloji öğrenimi gören ya da Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için değil, aynı zamanda Türk dili ile ilgilenen herkese yeni ufuklar açabilir. Anadili Türkçe olup Almanca öğrenenler için de yararlı olabilir. Özellikle Dilbilgisi karşılaştırmaları bu konuda öğrencilerin eksiklerini gidermeye katkı sağlayacaktır. Bu kitabın özgün yanlarından birisi de, Türkçe dilbilgisini diğer dillerin etkisinde kalmadan, yani batı dillerinin kategorilerine göre değil, kendi yapısal özelliklerine göre ele almış olmasıdır.

Kitap Türkçede eklerle sözcük yapımı, küçük sözlük ve dizin bölümleriyle sona ermektedir.